

Sygn. akt SNO 22/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 czerwca 2017 r.

Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny w składzie:

SSN Marek Pietruszyński (przewodniczący)

SSN Jan Górski

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

Protokolant : Anna Korzeniecka - Plewka

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego sędziów Sądów Powszechnych
SSA Rafała Kanioka i przedstawiciela Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”
Wojciecha Buchajczuka

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 8 czerwca 2017 r.

sprawy sędziów Sądu Apelacyjnego w [...] **Z.R.** w stanie spoczynku i **E.L.** oraz
sędziego Sądu Okręgowego w [...] **W.N.**

w związku z odwołaniami

od wyroku Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego w [...]

z dnia 3 lutego 2017 r. sygn. ASD .../16,

1) utrzymuje zaskarżony wyrok w mocy,

2) kosztami sądowymi postępowania odwoławczego obciąża

Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych złożył wniosek o
rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej wobec :

1. **Z.R.**, sędziego Sądu Apelacyjnego w [...] w stanie spoczynku,

2. E.L., sędziego Sądu Apelacyjnego w [...],

3. W.N., sędziego Sądu Okręgowego w [...],

obwinionych o to, że w dniu 9 kwietnia 2015 r. w [...], działając nieumyślnie, w postępowaniu sądowym prowadzonym w Sądzie Apelacyjnym w [...] pod sygnaturą II AKa .../15L na podstawie ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. 2013. 1388) rozpoznali apelację prokuratora Oddziałowego Biura Lustracyjnego w [...] Instytutu Pamięci Narodowej, wniesioną na niekorzyść lustrowanego J. S. od orzeczenia Sądu Okręgowego w [...] z dnia 20 stycznia 2015 r., sygn. akt II K .../14, utrzymując to orzeczenie w mocy, mimo iż sędzia Sądu Okręgowego w [...] W. N. był członkiem składu orzekającego, który wydał zaskarżone orzeczenie w pierwszej instancji, a zatem był wyłączony z mocy prawa na podstawie art. 40 § 1 k.p.k. od orzekania w sprawie w drugiej instancji, wskutek czego Sąd Najwyższy uwzględniając kasację wniesioną przez Prokuratora Generalnego, uchylił na podstawie art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. zaskarżone kasacją orzeczenie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 kwietnia 2015 roku i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania, tj. o popełnienie przewinienia służbowego pod postacią oczywistej i rażącej obrazu przepisu prawa - art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k., określonego w art. 107 § 1 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (dalej: „u.s.p.”).

Wyrokiem z dnia 3 lutego 2017 r. Sąd Apelacyjny w [...] – Sąd Dyscyplinarny uznał Z.R., E.L. i W.N. za winnych tego, że w dniu 9 kwietnia 2015 r. w [...], działając nieumyślnie, w postępowaniu sądowym prowadzonym w Sądzie Apelacyjnym w [...] pod sygnaturą II AKa .../15L na podstawie ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. 2013. 1388) rozpoznali apelację prokuratora Oddziałowego Biura Lustracyjnego w [...] Instytutu Pamięci Narodowej wniesioną na niekorzyść lustrowanego J. S. od orzeczenia Sądu Okręgowego w [...] z dnia 20 stycznia 2015 r., sygn. akt II K .../14, utrzymując to orzeczenie w mocy w sytuacji, gdy sędzia Sądu Okręgowego w [...] W. N. był członkiem składu orzekającego, który wydał zaskarżone orzeczenie w pierwszej instancji, a zatem był wyłączony z mocy prawa na podstawie art. 40 § 1

pkt 6 k.p.k. od orzekania w sprawie w drugiej instancji, w efekcie czego Sąd Najwyższy, uwzględniając kasację wniesioną przez Prokuratora Generalnego, na podstawie art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. uchylił zaskarżone kasacją orzeczenie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 kwietnia 2015 roku i sprawę przekazał temu Sądowi do ponownego rozpoznania, tj. przewinienia służbowego pod postacią oczywistej i rażącej obrazy przepisu prawa - art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k., określonego w art. 107 § 1 u.s.p. i uznając, iż jest to przewinienie mniejszej wagi na podstawie art. 109 § 5 u.s.p. odstąpił od wymierzenia im kar.

W sprawie zostało ustalone, że w dniu 20 stycznia 2015 r. Sąd Okręgowy w [...] po rozpoznaniu na rozprawie wniosku prokuratora Oddziałowego Biura Lustracyjnego w [...] z dnia 31 lipca 2014 r., sygn. akt Ppl .../13, wydał orzeczenie, sygn. akt II K .../14, w którym stwierdził, iż J. S. złożył w dniu 16 lutego 2010 r. zgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne określone w art. 7 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów. Sąd ten orzekał w składzie: SSO M. K. (przewodnicząca), SSO W. N. i SSO G. M. (sprawozdawca).

Apelację od tego orzeczenia wniósł prokurator Oddziałowego Biura Lustracyjnego w [...] na niekorzyść osoby lustrowanej.

Po wniesieniu sprawy do Sądu Apelacyjnego w [...] i nadaniu jej sygn. II AKa .../15L sędzia Z. R., sprawujący funkcję przewodniczącego II Wydziału Karnego tego Sądu, wyznaczył termin rozprawy apelacyjnej na dzień 9 kwietnia 2015 r. oraz ustalił skład sędziowski: SSA E. L., SSO del. do SA W. N. oraz SSA Z. R. - przewodniczący składu i sprawozdawca. W marcu 2015 r. sędzia Z. R. przygotowując się do rozpoznania sprawy zauważył, iż sędzia W. N. nie może uczestniczyć w jej rozpoznaniu, gdyż orzekał w niej w sądzie I instancji. Postanowił zmienić zarządzenie dotyczące składu sędziowskiego. Wydał kierownicze sekretariatu polecenie przepisania zarządzenia o wyznaczeniu składu sędziowskiego bez udziału w nim sędziego W.N.. Poleciał wpisać w miejsce sędziego W.N. sędziego S. S. Będąc przekonany, iż kierowniczka wykonała polecenie, podpisał nowe zarządzenie bez sprawdzenia jego treści. W zarządzeniu tym jednak ponownie jako członek składu orzekającego wymieniony był W. N. O

niemożności orzekania przez sędziego W.N. i zastąpieniu go w składzie orzekającym przez sędziego S. S., sędziego Z. R. poinformował przed rozpoznaniem sprawy sędziego E.L. oraz sędziego W.N.. Wszyscy oni, Z. R., E. L. i W. N., pozostawali w przeświadczeniu, iż błąd popełniony przy pierwotnym wyznaczeniu składu sędziowskiego został naprawiony. W dniu 9 kwietnia 2015 r. po przeprowadzeniu rozprawy apelacyjnej w sprawie o sygn. II AKa .../15 L Sąd Apelacyjny w [...] w składzie: SSA Z. R. (przewodniczący i sprawozdawca), SSA E. L. i SSO del. do SA W. N., wydał orzeczenie, na mocy którego zaskarżone orzeczenie utrzymał w mocy. W trakcie rozprawy żaden z biorących w niej udział sędziów nie zauważył, iż polecenie sędziego Z.R. o zmianie składu sędziowskiego nie zostało wykonane. Żaden także nie sprawdził akt sprawy pod kątem prawidłowości wyznaczonego składu sędziowskiego. W dniu 14 maja 2015 r. przewodniczący II Wydziału Karnego Sądu Okręgowego w [...] po stwierdzeniu faktu nieprawidłowego składu sędziowskiego zwrócił się do Prezesa Sądu Okręgowego w [...] o rozważenie wystąpienia do prezesa Sądu Apelacyjnego w [...] z inicjatywą wniesienia kasacji od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 9 kwietnia 2015 r. W toku dalszych czynności akta sprawy zostały przesłane do Sądu Apelacyjnego w [...]. W dniu 26 maja 2015 r. ustalono, że projekt kasacji został opracowywany w Oddziale Biura Lustracyjnego w [...]. Kasacja została wywieziona przez Prokuratora Generalnego. W dniu 21 stycznia 2016 r. Sąd Najwyższy uchylił zaskarżone orzeczenie (sygn. akt IV KK 318/15) i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w [...] do ponownego rozpoznania. Uznał, iż orzeczenie wydane w drugiej instancji przez Sąd, w którym orzekał sędzia uczestniczący w wydaniu orzeczenia Sądu I instancji, zapadło z obrazą art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k., tj. w okolicznościach stanowiących bezwzględną przyczynę odwoławczą określoną w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.

Postanowieniem z dnia 3 marca 2016 r. (sygn. akt IV KK 318/15), wydanym na podstawie art. 65 § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 23 listopada 2002 roku o Sądzie Najwyższym, Sąd Najwyższy stwierdził, iż Sąd Apelacyjny w [...], w składzie: SSA Z. R., SSA E. L. i SSO del. do SA W. N., rozpoznając apelację prokuratora Oddziałowego Biura Lustracyjnego IPN w [...] od orzeczenia Sądu Okręgowego w [...] z dnia 20 stycznia 2015 r., sygn. akt II K .../14, dopuścił się

oczywistej obrazie art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. i wytknął to uchybienie wymienionemu składowi orzekającemu Sądowi Apelacyjnemu w [...].

Po zwrocie akt z Sądu Najwyższego, Sąd Apelacyjny w [...] w składzie: SSA S. U. , SSA S. S. i SSA P. M., wyrokiem z dnia 3 marca 2016 roku utrzymał zaskarżone orzeczenie w mocy.

Sędzia Z. R. nie był dotychczas karany dyscyplinarnie. W miejscu, w którym pełnił służbę, w Sądzie Apelacyjnym w [...], ma bardzo dobrą opinię.

Również sędzia E. L. nie był dotychczas karany dyscyplinarnie. W miejscu pełnienia służby, w Sądzie Apelacyjnym w [...], ma bardzo dobrą opinię, był kilkakrotnie odznaczany odznaczeniami państwowymi, wchodził w skład Trybunału Stanu.

Podobnie sędzia W. N. nie był dotychczas karany dyscyplinarnie. W miejscu pełnienia służby, w Sądzie Okręgowym w [...], ma bardzo dobrą opinię, był wielokrotnie delegowany do orzekania w Sądzie Apelacyjnym w [...], pełni funkcję wizytatora do spraw karnych Sądu Okręgowego w [...].

Sąd Apelacyjny - Sąd Dyscyplinarny uznał, że w przypadkach delegowania sędziego do orzekania w sądzie wyższej instancji regułą winno być każdorazowe dokładne sprawdzenie, czy sędzia delegowany nie brał udziału w wydaniu zaskarżonego orzeczenia.

Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny stwierdził, że czyn sędziów Z.R., E.L. i W.N., wyczerpuje dyspozycję art. 107 § 1 u.s.p. Obraza przepisów prawa, jakiego dopuścili się, ma charakter zarówno oczywisty, jak rażący.

Oczywistość obrazu wynika już z samej treści art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. w związku z art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. Dla każdego prawnika jest niewątpliwe, że w wydaniu orzeczenia w postępowaniu odwoławczym nie może uczestniczyć sędzia, który brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia. Do podjęcia prawidłowej decyzji w tej kwestii nie trzeba dokonywać skomplikowanych analiz, wystarczy zastosować się wprost do treści wymienionych przepisów.

Rażący charakter obrazu wynika zarówno z narażenia na szwank interesów lustrowanego, jak i ze spowodowania negatywnego wizerunku organów wymiaru sprawiedliwości. Narażenie na szwank interesów lustrowanego polegało na opóźnieniu w oczyszczeniu go z zarzutów złożenia niezgodnego z prawdą

oświadczenia lustracyjnego przez okres około 11 miesięcy - od 9 kwietnia 2015 roku, kiedy zapadło wadliwe orzeczenie Sądu Apelacyjnego w [...], do 3 marca 2016 r., tj. do dnia powtórnego orzeczenia w sprawie przez Sąd Apelacyjny w [...]. Bez znaczenia jest tu, czy w wyniku tego opóźnienia lustrowany poniósł rzeczywistą szkodę. Rażąca obraza przepisów prawa w rozumieniu art. 107 § 1 u.s.p. następuje także w razie samego tylko narażenia strony na szkodę.

Negatywny wizerunek wymiaru sprawiedliwości w opinii publicznej wyraził się w stwierdzeniu popełnienia przez sąd wyższej instancji prostego błędu proceduralnego skutkującego znacznym przedłużeniem postępowania w niezbyt skomplikowanej sprawie.

Bezsporny jest nieumyślny charakter popełnionego uchybienia. Sędziowie Z. R., E. L. i W. N., wydając orzeczenie z obrazą art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. w związku z art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. pozostawiali w błędzie co do prawidłowości składu orzekającego w sprawie apelacyjnej. Błąd ten był wynikiem niedopatrzenia, niesprawdzenia, czy skład orzekający w sprawie jest prawidłowy.

W ocenie Sądu Apelacyjnego Sądu - Dyscyplinarnego przewinienie dyscyplinarne sędziów Z.R., E.L. i W.N., stanowi występki mniejszej wagi w rozumieniu art. 109 § 5 u.s.p. W konsekwencji, zdaniem tego Sądu, nie było konieczne, ani celowe karanie jakimikolwiek karami dyscyplinarnymi sędziów Z.R., E.L. i W.N.. Sąd ten wyraził pogląd, że już sam udział w charakterze obwinionych w postępowaniu dyscyplinarnym oraz wydanie postanowienia przez Sąd Najwyższy w dniu 3 marca 2016 roku, sygn. Akt IV KK 318/15, stwierdzającego na podstawie art. 65 § 1 zdanie pierwsze ustawy z dnia 23 listopada 2002 roku o Sądzie Najwyższym uchybienie przez obwinionych przepisom prawa, są dla nich dostateczną dolegliwością.

Odwołanie od wyroku Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego wniosli: sędziowie Z. R. i W. N. oraz obrońca sędziego E.L..

Z. R. zaskarżając w całości wyrok Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego zarzucił zaskarżonemu wyrokowi obrazę art. 410 i art. 7 k.p.k., mającą wpływ na treść wyroku, przez pominięcie w ustaleniach faktycznych okoliczności, w jakich doszło do próby zmiany zarządzenia o wyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, przyjęciu, że wszyscy obwinieni sędziowie mieli obowiązek

osobistego przeanalizowania akt sprawy pod kątem prawidłowości wyznaczenia składu oraz uznanie, że stopień społecznej szkodliwości czynu zarzucanego obwinionemu jest wyższy niż znikomy.

Obrońca E.L. zaskarżając w całości wyrok Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego na korzyść obwinionego zarzucił zaskarżonemu wyrokowi obrazę art. 107 § 1 u.s.p. przez bezzasadne uznanie, że czyn zarzucany obwinionemu stanowił popełnione z winy nieumyślnej przewinienie służbowe pod postacią oczywistej i rażącej obrazę przepisu prawa (art. 40 § 1 pkt. 6 k.p.k.); jednocześnie z ostrożności procesowej wniósł on o uznanie ewentualnie, że zachowanie zarzucane obwinionemu nie stanowiło ze względu na znikomą społeczną szkodliwość przewinienia służbowego, i w konsekwencji - o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz umorzenie postępowania na podstawie art. 1 § 2 k.k. w związku z art. 17 § 1 pkt 3 k.p.c. i art. 128 u.s.p.

W. N. zaskarżając w całości wyrok Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego zarzucił zaskarżonemu wyrokowi naruszenie art. 107 § 1 u.s.p. przez uznanie, że dopuścił się on przewinienia służbowego określonego w tym przepisie.

Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych wniósł o utrzymanie zaskarżonego wyroku w mocy, a przedstawiciel Stowarzyszenia Sędziów Polskich „Iustitia”, co do sędziego E.L. – o uniewinnienie od popełnienia zarzucanego mu przewinienia służbowego, zaś co do pozostałych obwinionych – o uchylenie zaskarżonego wyroku i umorzenie postępowania na podstawie art. 1 § 2 k.k. w związku z art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. i art. 128 u.s.p.

Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje:

Określone w art. 107 § 1 u.s.p. przewinienie dyscyplinarne polegające na oczywistej i rażącej obrazie prawa może być przez sędziego popełnione wyłącznie w ramach postępowania sądowego i w zasadzie jedynie przez naruszenie takich przepisów postępowania, które nie wiążą się z samym orzekaniem, a mają na celu zapewnienie tylko prawidłowego i sprawnego przebiegu postępowania.

Obie wymienione cechy obrazy prawa muszą występować jednocześnie. Aby doszło do popełnienia przez sędziego przewinienia dyscyplinarnego wskutek obrazy prawa, naruszenie musi być zarazem oczywiste i rażące.

Za oczywistą obrazę prawa uznaje się błąd łatwy do stwierdzenia, popełniony, mimo iż znaczenie naruszonego przepisu nie powinno nasuwać wątpliwości nawet u osoby o przeciętnych kwalifikacjach prawniczych, a zastosowanie nie wymaga głębszej analizy.

Naruszenie art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. przez obwinionych niewątpliwie wykazuje tę cechę.

O tym, czy obraza prawa przez sędziego jest rażąca, decydują, oceniane na tle konkretnych okoliczności, negatywne skutki naruszenia prawa w sferze interesów uczestników postępowania lub wymiaru sprawiedliwości.

Jako rażące we wskazanym znaczeniu nie są jednak co do zasady kwalifikowane, bez względu na stopień ich oczywistości i wagę, a więc choćby stanowiły bezwzględną podstawę uchylenia orzeczenia, naruszenia proceduralne podlegające korekturze w toku kontroli wywołanej wniesieniem środka odwoławczego lub innego środka zaskarżenia. Założeniem poszczególnych postępowań sądowych jest eliminowanie popełnianych w nich błędów w toku kontroli wywołanej wniesieniem środka odwoławczego lub innego środka zaskarżenia. W razie utożsamienia bez uwzględnienia tej kontroli oczywistych uchybień sędziego popełnionych w toku postępowania sądowego z poważnymi negatywnymi skutkami dla wymiaru sprawiedliwości i tym samym kwalifikowaniu tych uchybień jako przewinień dyscyplinarnych traciłaby sens przewidziana w art. 40 u.s.p. instytucja wytyku (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2011 r., SNO 40/11 i 15 listopada 2012 r., SNO 46/12).

Tylko w wyjątkowych przypadkach uzasadnione jest kwalifikowanie podlegających korekturze w wyniku wniesionych środków zaskarżenia oczywistych naruszeń prawa procesowego popełnionych w toku postępowania sądowego jako naruszeń zarazem rażących w przedstawionym wyżej znaczeniu i wyciągnięcie z tych naruszeń konsekwencji dyscyplinarnych. Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny trafnie uznał naruszenie art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. przez obwinionych za jeden z takich przypadków. Przemawia za tym w szczególności wskazany przez ten Sąd,

wynikły z rozpatrywanego naruszenia prawa procesowego przez obwinionych uszczerbek dla wymiaru sprawiedliwości. Wyjątkowo łatwy do uniknięcia w świetle dokonanych ustaleń błąd wszystkich obwinionych dotyczący fundamentalnej normy w katalogu gwarancji rzetelnego procesu spowodował znaczną przewlekłość postępowania w niezbyt skomplikowanej sprawie, przyczyniając się do tworzenia negatywnego obrazu wymiaru sprawiedliwości w opinii publicznej.

Brak podstaw do różnicowania odpowiedzialności obwinionych za zarzucane im przewinienie służbowe. W świetle dokonanych ustaleń oczywiście błędna obsada składu orzekającego obciąża ich wszystkich. Tym samym wszystkim im należy przypisać także spowodowanie szkodliwych dla wymiaru sprawiedliwości skutków tej błędnej obsady decydujących o rażącym charakterze popełnionego uchybienia.

Nie było też podstaw w stosunku do żadnego z obwinionych do uchylenia zaskarżonego wyroku i umorzenia postępowania zgodnie z art. 1 § 2 k.k. w związku z art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. i art. 128 u.s.p. Według art. 128 u.s.p., w sprawach dyscyplinarnych nieuregulowanych w tej ustawie stosuje się odpowiednio, oprócz przepisów Kodeksu postępowania karnego, przepisy części ogólnej Kodeksu karnego, z uwzględnieniem odrębności wynikających z charakteru postępowania dyscyplinarnego. Odesłanie to odnosi się więc m.in. do art. 1 § 2 k.k. i art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. Według tych przepisów, nie stanowi przestępstwa (art. 1 § 2 k.k.) i nie podlega ściganiu (art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k.), czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma. W rozpoznawanej sprawie dyscyplinarnej nie zachodzą jednak przesłanki do odpowiedniego zastosowania tych przepisów. Okoliczności, które należy uwzględniać przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu, określa art. 115 § 2 k.k. Sąd zgodnie z tym przepisem przy ocenie stopnia społecznej szkodliwości czynu bierze pod uwagę rodzaj i charakter naruszonego dobra, rozmiary wyrządzonej lub grożącej szkody, sposób i okoliczności popełnienia czynu, wagę naruszonych przez sprawcę obowiązków, jak również postać zamiaru, motywację sprawcy, rodzaj naruszonych reguł ostrożności i stopień ich naruszenia. W stosunku do obwinionych przyjęciu znikomej szkodliwości czynu, stanowiącego obrazę prawa w rozumieniu art. 107 § 1 u.s.p., sprzeciwia się waga naruszonej normy. Prawidłowa obsada składu orzekającego należy do rdzenia procesowych gwarancji rzetelnego rozpoznania sprawy przez sąd.

Z tych względów Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny utrzymał zaskarżony wyrok w mocy (art. 437 § 1 k.p.k. w związku z art. 128 u.s.p.), a o kosztach postępowania dyscyplinarnego rozstrzygnął zgodnie z art. 133 u.s.p.

kc